

NAMIBIA SENIOR SECONDARY CERTIFICATE

FIRST LANGUAGE KHOEKHOEGOWAB ORDINARY LEVEL 4104/1

PAPER 1 Reading and Directed Writing

2 hours 30 minutes

Marks 70

2019

Additional Materials: Answer Book

INSTRUCTIONS AND INFORMATION TO CANDIDATES

- Write your answers in the Answer Book provided.
- Write your Centre Number, Candidate Number and Name in the spaces on the Answer Book.
- Write with dark blue or black pen.
- Do not use correction fluid.
- Answer **all** questions.
- Pay attention to spelling, punctuation and sentence structure.
- The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

!ÂIXOA-AON Î HÂ DAO!GAUDI TSÎ #ANS

- Sa lereamde lguri hâse mâsa leream#khanib ai xoa re.
- Sa Xoalgao!khais di !Gôas, sa !Khâllkhâsenaosi !Gôas tsî !Ons tsîna mâ sîseni mǎ#gâhe rab hoab ai xoamâi re.
- #Hoa tamas ka io #nû xoa!ammi !kha xoa re.
- Tǎ dî-unu-ûxû-e sîsenû re.
- **Hoa** dîde leream re.
- #Âisa xoasaon, xoamû#gais tsî #âibasengu di lam!larelgaub ai #nûi re.
- !Gôab ge lams mâ dîs dis tamas ka io dîs di !âb khao!gǎ !lkhamkha [] !nâ a mǎsa.

This document consists of **6** printed pages and **2** blank pages.

Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS AND CULTURE

‡GURO !ÂB

‡Ôrisase khomai nē !âsa, î llnās khao!gâ ‡guro tsî lgamllî dîs tsîra !ream re.

‡Guro Khomai!âs

Afrikab Doe‡gâxa-aon di !Oa‡uis Hîlhurus Huris !Hûgu !nâ

Europab di kai!âdi ge nēsi lkhâllkhâ‡uisa universitait llgau!nâ-aon di llan!khai, !norasasib mû‡amaosen ra sîsense. llKhâllkhâ-aon ge lhoma‡âixase lhaohâllanin âna xūmâi tsî na Europa kai!âdi di !gae-audo!nari-ao kai. Daogu am!gâ ra llamaxū taradi ge llîdi di llama‡harugu !khaide xūmâi tsî Europa kai!âdi !nâ ra !anu-ao kai. Tare-e llnâi nē llnaetib di !aroma?

Mâ kurib hoaban ge loadisidi Afrikallîna ûigu âna !aorosasib !nâ ra mâi !gâi ûiba Europab !oa ôas !aroma. Hoan xa !nâsa ‡khôaba ra dîs ge aogu ra gaxuse !gomma tsâ hâ taradi tsî !gôana kaos ai xū tsî ra !gûsa !am lû-aide ôas !aroma. Taradi ge sîseno aogu tsî !âsa !gôana llnâxū tsî Europab !hûgu î ra bē hoalgaixa eurob !aroma.

O da kha hoatsama llnâ ‡hanuba ûhâ sada ôana ‡gâs !nâ xūmâi tsî llnâ mûnanaib di ûiba !khoebasa? Amase i ge a ‡hanuo!nâ. Sada ge lguitikō tama, ‡gomaxa, !hae !khû!khūsens di llae!gâs !nâ ûi hâ. llnâs xa !aromahe hâsen ge ‡gui khoena a māsensa ûib âna !aorosasib !nâ mâis, ‡khôa‡gâs, !gaisase marina mâ‡uis tsî tsûa‡gaob !urus âna xu !gorasensa. llnâs !khan ge lasa ûiba nē lûsa tsî khâkhoexa!nâ !hûb, hîan llan‡gâsaben xa !nâsase nî !lgūbasenni ûi‡oa lkhân nîgab !oa ra doe.

Marisâullkhāsib !noro!hû!âb dib ra !noro khamin ge Afrikallîna ‡aidi tsî pasportdi ân !kha ge llhûitsoatsoa llhûi!gao!khaib tawas ose. Amab nē !aromao!nâ saol!gons dis ge ra !gâsa. Europab !nâ sî‡gaos !aroman ge Afrikallîna lkhôllkhōsa Morokob di !gowa!garo!hûsa nî !gâuse i.

!Gâi!gâ khoen ge Ceutas, Spanjeb di !hû!lâros, Morokob di huri-ammi tawa !lgoes tawa ra lam‡oa. llnâpan ge llîna !khōsaben ase !hûb !nân mâ-ams osen Spanjeb !nâ a ‡gâxa !khais ai !nuri!gâhes !aroma ra ûhâl!garahe. ‡Khôn !gâi!gâ-on din ge tâtsē ‡gao‡kherehe tidese anuo!nâse Mediteranian hurib di !nâ-aib ai !lgoe. Hoaraga !hūsaben, !gâi!gâb di ôa-aon tsî !ē!khō-aon, ge mās !guis ga !aroma xawe, ge !lgabon tsî !gores xa !nâsase ‡hâ hâ. llîn ge ‡harugus, !lgū‡uixasib, llkhoa‡gaoxasib tsî !nâudanaxa !lgarisensa nî ûhâ kaos ain ge xūmâina xu !gora nî tsî !goaxallaeb di lasa ûiba nē lasa !û-ais !nâ tsoatoas !aroma.

Nēsi ra !gâsas ge lasa tanisen!gaub di unusens hâsa. !Asa Afrikab di doe‡oa-aon Europab !lga ra !khîin ge lkhâllkhāsensa hōs !aroma !khîi tama hâ xawe eurona !haolhaos !aroma ra hâ. Nēs ge hoa!nâ-aixase a ama Afrikallîn di !gau, Europab !lga !nari tsî sî sîsen, ‡âuna mariba !haolhao îin !gâi ûiba hâ ûi oalkhîin ka !lgûsi !hûb !nâo. Nē xūb marib hoa !nâdi !aroma maxnets khami î tsî !haos tamas ka io kurin khoen dina !gôasiba ûhâba tama hâ.

Nē lasa !laes di !hūsaben ge !oa!û hâ domdore-aona sada di !hûbaib ra !hûbaisi !ākai soab ai. Europab di kai !âdi !nân ge 36 irgu !nâ llnâpan ge sîs khao!gâ !nai 5 !gamirodi ‡aiba ûhâ hoteli !nâ xūna taniba tsî ‡gâ-ams hui-aose sîsentsoatsoa lkhâ. Nausan ra khobosis di mataresa !khō!oa, xawe i ge nē tani-ao-e ge !lgau Europab kai!âdi !nâ !gâi!gâs a supu!nâsa Afrikab di !garo!âdi !âdi tsî kai!âdi ais xa.

llNāpa i ge lhûhâsi ûillareb di llkhamasa mâsiba hâ nê m̄a-amsa tama hâ Afrikab di !hûsaben di doe#gâs xa !aromahe hâse. IGâsa tsî sîseno Europallîn ge llîn di tsûlkhâba nê llkhae-amhe tama doe#gâxas !hû-aon disa ra !hapimâ. Nê omna ûhâ tama Europallîn ge llâutas xa #khôahe hâ amisa !omde nê lgâsa Afrikallîna ra lgabiba llînan !oan !arosen ra #khawadîb llîn llanlligu !nâ ra hō!âheba ra !hawi#nûllkhâ xui-ao.

Hoaraga Europab di !hûgu ge kaise llkhōllkhōsa doe#gâxas di #hanumāde ra sîsenxa kai î nê tsau hâ, lgâsa tsî lgunugusa #nuwidi di sâullkhāsib !hûbasaben Afrikab dina llkhae î nê Europab !nâ #gâ. Europab di !nâsa !hû!âb, Ceutas di huri-am !hû!âsa xu hoaraga Morokob di huri-amma-û, llnâ !gamse !hûb !nâ ra #gâ huri-amllhōadi Norwaib didi kōse !gam!nâgu lara#uis di !gâu#namib, hîa !gao ra #namide ûhâ daragu !goe#namihe hâgu, elektronib di hō!âxûn tsî !khês tsî#hōagaredi tsîna !am#gâ hâ.

(Adapted opinion piece by Taju Tijani, a member of the Editorial Board of National Daily, a weekly paper published in Lagos.)

- 1 Sao ra dîdi **1 (a)** xu **(c)** kōse hâde !gau ra xoamûsa llhûi tsî !ereams ase xoamâi re. Aillgause: **(a) A**
- (a)** Xoa-aob ge ra #âi !nâsa #khôab hîa doe#oa-aon xa ra !aromaheb ge ...
- A** laokhoen ûillareb.
- B** !gau!nâs !khō#gâb.
- C** #gomdi sîsenxasib.
- D** !hû!nâsi sâullkhāsib. [1]
- (b)** Xoa-aob ge ra aollgui doe#oas khoen dis ge nê mâsib xa ra !aromahe ...
- A** #amgaosis !hûgu dis.
- B** #hanuo!nâ !hûbaib.
- C** llkhōllkhōsa #namipeb.
- D** omkhâihe ra !hûhâsib. [1]
- (c)** Nê xoa!âs ge ra mî doa#oa-aon ra domdorebas ge ...
- A** #âusa khoen ge a oallkhâ.
- B** !nîn ge !haese ra domdore.
- C** llîn ge Europab di khoen xa !haese ra !khû.
- D** llîn ge !arulî !garo!ârodi !nâ hâ tama hâ. [1]
- (d)** Tare-eb xoa-aoba sao ra !garu#âibasenni !kha ra #âibasen? “Afrikallîn ge llîn #aidi tsî pasportgu !kha ge llhûi tsoatsoa.” **!Nona** !ereamde xoa re. [3]
- (e)** Tare-eb xoa-aoba sao ra !garu#âibasenni !kha ra #âibasen. “Sats ge !gabob tsî !gores xa !nâsase #hâ hâ.” Sa #hunuma mîdi !nâ **!gam** #âibasenkha !nâ !gui!â re. [2]
- (f)** !Gui!â re xoa-aob di !lnaellgaus #gân!hōs dis !gamllî luniga xoalgoras !nâ hâsa. **!Gam** !ereamra m̄a re. [2]
- [10]**

2 Mûnanai re sa(t)s a !hûb#gâ-ams mâisabe !khaisa. Sa(t)s ge go llkhau#uihe î(t)s !ās di #khamkhoen Ikha lhûhâsib ommi !nâ !hoa. Gowa!isa xoa re llînats ra mîba !nâsa #hanuo!nâ doe#oas / hâ#gâs Europa !hûgu llgas !khô#gâ hâ llkhöllkhôsasin xa.

Sa gowa!is ge mâtin Afrikab di doe#oa-aon/hâ#gâxa-aona:

- ra #khari#kharisens
- !urus âna xu lgorasens
- #khôan !nâ #gâsens

#Guro khomai!âsa sîsenū re sa gowa!isa xoas !aroma.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** mîdi gaxusiba nî ūhâ.

[20]

IGAMIÎ !ÂB

‡Ôrisase khomai nē !âsa, î !nās khao!gâ !nonallî tsî hakallî dîs tsîra !eream re.

IGamliî Khomai!âs

Afrikab di ‡kham hâ‡gâxa-aob Europab !nâ

‡Kham Ahmedub ge Sicilib !nâ luni tsēdi 2014llî kurib di saob didi !nâ ge sî. Nēpa ge is ge 16 kurixa Ahmedu Jalob, Gambiab dib ge Siciliab di !naollhōas Catantias tawa kurib tsî !gam llkhâgab ‡gaus ai hâ is khao!gâ a sîsa. !Gui !nās di kōs !khan ge ‡hanub mâisana llîba llîb di khoesis tsî ‡hau!nāsisa xu ge !hana tsî “‡hanuo!nân” di !haras !nâ ge !gora‡gâ. !Nâ !haras !nâ hâs ge ‘!laegub !nâ(t)s hâ’ ti !gui ra ‡âibasen, mâ i kara !lae o(t)s a !nao-oahe llkhâ xui-ao. !llîb ge hoaraga ‡hanusi tsî !hūhâsise ū!oasa !khain hoan !auga ge ūi hâ i. !Guixa ‡hanub mâisan ge nēsisa llkhân an hoana nî dî llîba !guri ūhâsa, !gaisasen !apena ra dî llîba Afrikab !lga sî-oasa xui-ao.

!Oega, Europab !nâb sî toa tsî gu ge !gangu Catantias, !gamllî dana!âs Sicilib dis diga ge llîb !lan!khai kai. !Khai i ge ge î i tsîb llîb ge !nae!nâ sara-e ge ūhâ tama hâ i. !llîb ge !apodi ai ‡ûna gere ôama tsî !llkhâ i as kōse kai !lgam-e gere ā !b !âsa llkhae. !Khaillob ge tsâpe ga hâ khoexa!nâ Siciliallîb ga !âs !laegub di !gore-ommi Muslimn dib hîa hâ!khai-e omo khoena ra mâb xa mîba tama hâo.

!Nâpa ge is ge Ahmeduba da ge tsērodi !kharu hâse a !hao-ūsa. !mami nē !laegub !gore-ommi dib, Arabiallîb ge llkhoa‡gaob !kha ge llkhorellhare da tsî nē omma gere !lgauma da. Ahmedub ge hoa ‡hâsib !nâ hâ !hūsaben khami nē !gore-ommi ‡namipeba gere !anu llîb gangansa !gau‡uis ase. !Ō-aisa xū-i llîb di i ge ge ‡âi‡gae te. !llîb ge !gau!nôa-i ai gere tanisen. Nē !nū daob !lgûsi !hūba xub ge llkhâti llîb di !khō-oasenxa tanisens tsî llkhoa‡gaoxasiba xu ge !hana bi tama i. !Au !gomsi-i tsîna tsâ tama khamib ge doa hâ saran !kha !napus !kha !gari-aob soma !khō hâb khami mâ. Tita ge llîb kōse ge !gûsî !hoa-ū bi ta nî ga. !Khō-oasen tsîb ra llkhaubasen khama tsâsiba ta ge ge !hara. !Onsa ta ge dî bi, ob ge ‡hanub mâisa-e !nubu tsî !gupuse ra mîba khama ge mîba te. O ta ge !nom rase ti lons tsîn a Ahmed ti ge mîba bi. “!Gaellaresa khom ge a” ti ta ge ge mî. !Nâtimîs aib ge !noro !nomroba ais âb ai ge mûhesa i.

!llîb di !khō-oasenxa tanisens !gâb aib !ō-aisa aorekhoeb, !ō-aisa ‡hōasa !lga llkhâb !kha ta a !laxa khami ta ge gere tsâ. Turaxasiba ta ge ge ūhâ i llîb !kha !lgamllaresa xaweb ge !noesase khaosllkhâb !nâ-omdi !nâ ge kâbē tsî llkhawa da ge sao ra tsēs ai sî, o i ge !laposasi-e ge !khai i llkhawa da nî mûbisa. !Gû ‡gao da ra hîab ge ge ‡kherexa. !Hoasab ge ge !lgarasa i. ‡Hanuo!nâ !hūsaben ge ‡an !haokhoen !kha !lgams ‡khôab !nâ ‡gâ nî llkhâsa. Sida ge !usen tama ge hâ i. !Nâtimîsi da ge gaxu !hoa‡harugusa llkhamasa Ahmedub !kha ge ūhâ. !mami ge hoa !hoa‡harugus !nâ ge ‡nû‡gâ !nubu!nububese !llawaba !ereams !aroma ra ‡oa ka ‡gâxase. !Nâkorobe llîb di !lae!gōasa ra kō tsî ra ‡hâ tare-i !aroman khoena nē ‡kham khoeb ‡hōas xa kaibahesa.

Ahmedub ge ra mîba ni llîb a ‡guro !gōa, llîb îra di ‡nîsasi tsîb haka !gâsanab ūhâsa. !llîb ge gere llkhore !b mari-e kuru tsî llîb îra hîa hâ!gora hâra !hao!hao tsî !gâsana hui. !llîb gere mîs ge “Tita ge xū-e ra dî ‡gao sida omarisa nî ‡khî‡khî-e.”

ll̩b dadab ge !gâiba llkhoreba bi ts̩ ge tawedellnāxu bi ts̩b ge ll̩nā !aorosa !gûsa !guis khami T̩ llgaulgau#khani-i tamasa ka io mari-i ose hara Afrikab !nā Senegali, Malib, Burkina Fasob, Nigeri ts̩ Libiab !nā-ū ge ũ. Ahmedub ge hoaraga !gom māsigu hō!âb gere ll̩b daob !nā ga ra #âi-oa ts̩ #gaikhâi, llaeb h̩ab ge lhôagao lapa!namn xa !khō-oms !nā #nûihe h̩a ib, ts̩ ts̩b h̩ab ge soros !nā gere hō!âb !âs xa. #Gui !nādi ge ge h̩a i hoarahūs #û-i aseba ge llgam-i !gui-e gere āde. T̩llkhā i gere soan !nāb ge s̩senrona ge hōbasen aillgause, lû#khom-aoba di hui-aoses, llgamna daob am!gâ llamaxūs tamasa ka io #û#hûi-aoses ts̩na ll̩nāpa x̩b gere #âusa marisa hō#gā sao ra !khaib llga !kharus !aroma xui-ao. ll̩Au dommi aiba ge gere ũi!kharu, llkhāti !gāsasi-e ũh̩a tamasa hamoba n̩ mû#uibab gere Europab tawa s̩ !khaisa.

ll̩b ge !uruslgapib ll̩b di llgâua!naris disa ra #âi-oa, #khari llkhowa-amsa #gauros !nāb ge 100 khoen !kha lāgu h̩ase Afrikab di lapas huri-ammi ai ge s̩, #ōseb ge nausa ũi#oa āllō llgab ge xui-ao. !Narisao-aon #gaus din ge Europaba !oa mariose ge garu i. Hoarahūs x̩-i ũn ge h̩a T̩-i ge !narisarima-aon di llhawode. Āllgam-i ge ge loro i ts̩ #ûn ge !khaulnuiba gere llkhosa. Ahmedub ge ge laesen. !Arul̩s ge #gausa ge llhūtsoatsoa. !Narisao-aon ge ll̩nātim̩si ge #ganhe in ũn h̩a llgam#khorogu !kha llgam-e !khā#ui is̩ t̩a #gausa tsom#gā. !Khai, !â, !homa#âi ts̩ llaposasio!nāseb ge Ahmedu Italiab di huri-ammi di māsana xa ge hui#uihe ts̩ Sicilib !nā ge hōmāsen.

D̩bi ta ge tare-i gere !arull̩ ai!gûsa #gao#gao!nā bi !khaisa, ob ge #goms âb xa ra !hoa xawe hoan #amaiba ge ra llkhore ib x̩-e ll̩b omaris khoena hui ts̩ llgûra llkhawa n̩ !haolhao-e.

T̩ a !khais ge, Europab !nai kai !gomsina #gui !gôab di h̩a#gâxa-aon h̩a lû tamasa ra #gâxan !kha ũh̩asa. Nē !khais ge !arul̩ n̩ #apa#oa Asiab ts̩ Afrikab māsigu ra ai!gûs kōse, ll̩nā a !gao!gao !aroma ll̩nā !hūll̩n di l̩au#gâs a lamo!nāsa. S̩senxa, khoexa!nā gaxu llaeb di xoallguib ge ll̩nā-amaga n̩ #nûi#gāhe. Khoena Mediteranian hurib !nā llō kais tamasa ka io !âs !kha !gangu !nā h̩am̩a kais ge !eream tamasa.

(Adapted from an article by Akbar Ahmed, Ibn Khaldun Chair of Islamic Studies, American University, Washington, D.C., The Islamic Monthly, February 20.2015.)

3 !Khō!namisa xoa re llkhoregu ts̩ hō!âsendi doe#gâxa-aon Afrikab din Europab !nān, hoa llgam khomai!âra !nā xoa!gā!gāsa llgause. Hoa llgam khomai!âra di #ansa xu !eream re.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** m̩di gaxusiba n̩ ũh̩a.

[20]

4 Mûnanai re sats a Ahmedu ti. Sa dadaba s̩#khanisa xoaba ts̩ llgamba re sa s̩s ts̩ ũib Sicilib di !naollhōas ts̩ Catanias !nāb xa. Sa !ereamsa llgamll̩ khomai!âs di #ansa s̩senū ts̩ sa #hunuma m̩di !nā #nuwikh̩ai rase !eream re.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** m̩di gaxusiba n̩ ũh̩a.

[20]

BLANK PAGE

BLANK PAGE

